

ירושלים, כא אב תשע"ח
2 לאוגוסט 2018
045-99-2018-009933
ביטוח

איסור אפליית אדם עם מוגבלות בחוזה ביטוח

מידע לציבור

הזכות

זכותם של אנשים עם מוגבלות לקבל יחס שוויוני ברכישת ביטוח, ככל אדם אחר. החוק אוסר על חברות ביטוח להפלות אדם עם מוגבלות מחמת מוגבלותו, באמצעות מתן "יחס שונה" בכריתת חוזה הביטוח (סעיף 19 לה לחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998).

"יחס שונה" יכול להיות, בין היתר, סירוב לבטח את המבקש, או הסכמת החברה לבטחו אך בהחרגה – למשל, תוך גביית דמי ביטוח גבוהים יחסית לאלה שנדרשים מאדם ללא מוגבלות, באופן בלתי סביר.

למרות האמור, יחס שונה לא יהווה אפליה, אם הוא סביר בנסיבות העניין, ומבוסס על נתונים אמין ורלוונטיים להערכת הסיכון הביטוחי במקרה המסוים.

נסביר זאת במילים אחרות:

מערכת היחסים של מבטח ומבטח נשענת על ניהול סיכונים. המבטח מקווה כי אם וכאשר יקרה מקרה הביטוח חברת הביטוח תשלם לו פיצוי. לעומתו, חברת הביטוח מקווה כי לעולם לא יקרה מקרה הביטוח והיא תוכל לקבל את התשלומים מהמבטח לאורך שנות הביטוח, מבלי לשלם לו פיצוי.

אם ידוע מראש, כי במקרה מסוים יש סיכוי גבוה יותר, או גבוה מאוד, שיקרה מקרה הביטוח - חברת הביטוח אינה מחויבת לבטח, או שמותר לה לגבות עבור הסיכון המתקיים, תשלומי פרמיה גבוהים יותר.

משמעות הדבר היא, שכשאדם עם מוגבלות מבקש לרכוש ביטוח, חברת הביטוח רשאית לסרב למכור לו בגלל מוגבלותו, או להתנות מכר כזה בעלות גבוהה יותר מכפי שנדרש מאדם ללא מוגבלות. ואולם, במקרה כזה חברת הביטוח חייבת לנמק את החלטתה בהתבסס על נתונים אמין ורלוונטיים למקרה, למשל, נתונים אקטואריים, סטטיסטיים, רפואיים, מדעיים ואחרים, המוכיחים כי הסיכון הצפוי לה ממכירת הביטוח בנסיבות מוגבלותו של המבקש, מצדיק את

מדינת ישראל, משרד המשפטים נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות

دولة إسرائيل, وزارة العدل
مفوضية مساواة حقوق الأشخاص ذوي الإعاقة

State of Israel, Ministry of Justice
Commission for Equal Rights of Persons with Disabilities

החלטתה שלא למכור לו או לדרוש תשלומים גבוהים יותר יחסית לאדם ללא מוגבלות. אם נימקה את החלטתה בהתבסס על נתונים אלה, הסירוב או ההחרגה לא יהיו הפליה.

אך אם החברה אינה מצליחה לבסס את הטענה כי במקרה הספציפי, המוגבלות מחד והביטוח המבוקש מאידך, יטילו עליה סיכון גבוה יותר מהסיכון הקיים בכל מכירת ביטוח מאותו סוג, הרי שעליה למכור את הביטוח באותו האופן ובאותה העלות שנמכר למבוטח ללא מוגבלות. סירוב לעשות כן, או החרגה בגביית תשלום גבוה מהמבוטח, עלול להוות הפליה האסורה בחוק.

איך זה קורה בפועל

אם חברת הביטוח החליטה לסרב לבטח מבקש עם מוגבלות, או לבטח אותו בתנאים השונים מהמוצע למבוטחים ללא מוגבלות, עליה להודיע לו על כך בכתב, תוך 90 ימים מיום שנמסרה ההצעה לכריתת חוזה ביטוח או לשינוי חוזה ביטוח.

על תשובת החברה לכלול את:

1. תמצית הנתונים עליהם התבססה בהחלטתה לדחות או להחריג.
2. הפעולות אותן יוכל האדם לנקוט, אם לדעתו חברת הביטוח נהגה כלפיו באופן מפלה.

לצערנו, לא אחת חברות ביטוח מסרבות לבטח אנשים עם מוגבלות, או דורשות מהם מחירים גבוהים במיוחד, לכאורה ללא קשר בין המוגבלות לביטוח המבוקש. אך כמעט בכל המקרים הן אינן מעבירות למבקש, יחד עם הודעת הדחיה או ההחרגה, את תמצית הנתונים שהסתמכו עליהם במתן ההחלטה. חשוב להסביר שהמבקש זקוק לנתונים אלה כדי שיוכל לערער על ההחלטה ולהראות שאינם רלוונטיים למקרה שלו, ולכן היה מקום למכור לו את הביטוח והסירוב, או ההחרגה, מהווים הפליה אסורה.

אז מה לעשות כשנדחינו מחמת מוגבלות?

קודם כל - לעשות מאמץ סביר לבטח את עצמנו בחברת ביטוח אחרת.

במקביל, אדם עם מוגבלות הסבור כי הופלה לרעה מחמת מוגבלותו על ידי חברת הביטוח, יכול להגיש תביעה כנגד החברה בבית המשפט, בעילת הפליה בביטוח.

אם אינו מעוניין (בשלב זה, או בכלל) להגיש תביעה, הוא יכול להגיש תלונה לממונה על שוק ההון במשרד האוצר. הממונה הוא הגורם האחראי מטעם מדינת ישראל על תפקוד חברות הביטוח, ובסמכותו לקבוע כי התנהלות החברה במקרה מסוים היוותה מתן "יחס שונה" (כלומר, הפליה), ולהורות להן לשנות את החלטותיהן במקרים ספציפיים וכן לשנות את נהליהן והתנהלותן הכללית, ככל שימצא לנכון.

מדינת ישראל, משרד המשפטים נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות

دولة إسرائيل, وزارة العدل
مفوضية مساواة حقوق الأشخاص ذوي الإعاقة

State of Israel, Ministry of Justice
Commission for Equal Rights of Persons with Disabilities

פרטי הקשר של ממונה על שוק ההון בסוף דף מידע זה.

אם הממונה על שוק ההון לא נתן החלטה בתלונה בתוך 90 ימים, יכול המתלונן, החל מהיום ה-91, להעביר את התלונה ל"וועדת תלונות" במשרד המשפטים, המוקמת לפי הצורך עם קבלת התלונה.

העברת התלונה נעשית באמצעות פניה ללשכת היועץ המשפטי של משרד המשפטים. פרטי הקשר של הוועדה בסוף דף מידע זה.

ועדת התלונות תעדיכן את הממונה על שוק ההון על העברת התלונה לידיה, והממונה יעביר לוועדה את כל החומר הנמצא ברשותו בתוך 14 ימים. היא תהיה מורכבת משלושה: שופט לשעבר, אקטואר ומומחה בתחום הבריאות, הרלוונטי לתלונה שבגינה הוקמה הועדה. הוועדה רשאית לפעול בכל דרך הנראית לה נכונה כדי לשמוע את טענות הצדדים ולברר את התלונה. עליה לשמוע גם את עמדתם של נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות וארגונים העוסקים בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות, לתת את החלטתה בכתב ולנמק. הועדה מוסמכת להורות לחברת הביטוח לשנות את החלטתה במקרה הנדון.

על החלטת הממונה ועל החלטת ועדת התלונות ניתן לערער לבית המשפט המחוזי תוך 45 יום מקבלת תשובת אחד הגופים. חובת ההוכחה שהחלטת חברת הביטוח עומדת בתנאי החוק ואינה מהווה הפליה - מוטלת על חברת הביטוח. היא תצטרך, בתשובתה לממונה, לוועדת התלונות, או לבית המשפט, להוכיח כי החלטתה התקבלה על בסיס נתונים או מידע שהם אמין או רלוונטיים להערכת הסיכון הביטוחי המסוים לגבי המבקש.

חשוב! דחיפות הגשת תלונה לממונה על שוק ההון

בכל מקרה של סירוב או החרגה מחמת מוגבלות או ממליצים לעשות מאמץ סביר לבטח את עצמכם בחברת ביטוח אחרת, ובמקביל להגיש תלונה לממונה על שוק ההון מיד עם קבלת ההודעה על סירוב לבטח, ולא יאוחר מ-30 יום ממועד שנודע עליו, ובלבד שטרם קרה מקרה הביטוח, מפניו ביקשתם לבטח את עצמכם.

אם תפעלו כאמור, ולאחר מכן קרה מקרה הביטוח שבגיניו סורבתם או הוחרגתם, חוק השוויון מאפשר לקבל את תגמולי הביטוח מן החברה. כלומר, אם תגישו תביעה, בית המשפט יהיה רשאי להורות לחברת הביטוח שסירבה לבטח, לשלם לכם בכל זאת את תגמולי הביטוח, כפי שהייתם מקבלים בעת קרות מקרה הביטוח, לו הייתם מבוטחים אצלה.

=====

חדש - ביטוח חיים לצורך הלוואת משכנתא

להלן עיקרי תיקון חדש לחוק השוויון, אשר עתיד להיכנס לתוקף **ביום 1 בספטמבר 2018**. התיקון מתייחס להלוואה לדיור (משכנתא) ולביטוח חיים עבורה. הוא חל על אדם עם "מוגבלות מקצרת חיים".

א. כללי

ככלל, כאשר אדם מבקש מהבנק הלוואה לדירה (משכנתא), הבנק דורש ממנו לרכוש ביטוח חיים. זאת, כדי שבמקרה של פטירת הלווה, חלילה, הבנק יוכל להיפרע מביטוח החיים ולא מהנכס שנרכש. כאשר המבקש הוא אדם עם "מוגבלות מקצרת חיים", חל הסדר מיוחד.

ב. מהי "מוגבלות מקצרת חיים"?

"מוגבלות מקצרת חיים" פירושה שהמוגבלות עלולה לקצר את תוחלת חיי האדם בשלוש שנים לעומת תוחלת החיים הממוצעת, ובלבד שתוחלת חייו עולה על חמש שנים מיום הגשת הבקשה, על פי החלטת אקטואר.

להלן חובות חברת הביטוח והבנק, כשאדם עם מוגבלות מבקש משכנתא וביטוח חיים בעבורה:

ג. חובות חברת הביטוח

ההליך

אדם עם מוגבלות המעוניין לרכוש ביטוח חיים למשכנתא יפנה לחברת ביטוח המוכרת ביטוחי חיים, ויספק לה מסמכים כדרישתה. החברה תקבל חוות דעת של אקטואר, האם מדובר במוגבלות העומדת בהגדרת "מקצרת חיים", או לא. החברה תודיע למבקש, תוך 15 ימי עבודה מקבלת מלוא המסמכים, האם היא מסכימה או מסרבת למכור לו את הביטוח.

1. אם החברה לא הודיעה דבר וחלפו 15 ימי עבודה, הופך המבקש לזכאי לרכוש ביטוח חיים **רגיל**, כאילו היה אדם ללא מוגבלות.

2. אם החברה הודיעה כי היא מסכימה למכור לו ביטוח חיים רגיל – תמכור לו ביטוח חיים כפי שהייתה עושה לכל אחד אחר.

3. אם החברה סירבה למכור לו ביטוח חיים רגיל, אך **הכירה** במוגבלותו כ"מוגבלות מקצרת חיים", עליה למכור לו ביטוח חיים מיוחד - "ביטוח חיים לאדם עם מוגבלות מקצרת חיים" (יוסבר להלן). בנוסף, על החברה להודיע לו על זכותו לפנות למשרד השיכון כדי לקבל סיוע כספי מהמדינה, למימון ביטוח החיים (ראו בהמשך).

מדינת ישראל, משרד המשפטים נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות

دولة إسرائيل, وزارة العدل
مفوضية مساواة حقوق الأشخاص ذوي الإعاقة

State of Israel, Ministry of Justice
Commission for Equal Rights of Persons with Disabilities

4. אם החברה סירבה למכור למבקש ביטוח חיים מיוחד, כי לדעת האקטואר אליו פנתה מוגבלותו **אינה** "מוגבלות מקצרת חיים", והוא רוצה לערער על החלטתה, ניתן לפנות לממונה על שוק ההון ולפי הצורך לוועדת התלונות, או לבית משפט, כאמור בעמוד 2.

5. אם החברה סברה כי מוגבלותו של המבקש אינה "מוגבלות מקצרת חיים", אלא מוגבלות "סתם", והיא סירבה למכור לו את ביטוח החיים מחמת מוגבלותו או נתנה לו יחס שונה אחר (החריגה את מוגבלותו או דרשה ממנו סכום גבוה יותר לתשלום), ניתן לפנות לממונה על שוק ההון ולפי הצורך לוועדת התלונות, או לבית המשפט, כאמור בעמוד 2.

חשוב! חובת החברה לנמק

גם במתן סירוב הקשור למוגבלות מקצרת חיים, על החברה לנמק את החלטתה ולספק למבקש את תמצית הנתונים שעליהם הסתמכה בסירובה. כמו כן, עליה להודיע לו לגבי כלל הגורמים אליהם קיימת לו זכות לפנות.

ד. מהו ביטוח חיים מיוחד – "ביטוח חיים לאדם עם מוגבלות מקצרת חיים"?

סכום הביטוח

סכום הביטוח יהיה לכל הפחות מחצית מסכום ההלוואה, ולכל היותר 500,000 ₪. הצדדים רשאים להסכים אחרת, על פי המפורט בחוק.

תקופת אכשרה

הביטוח ייכנס לתוקף רק שנתיים וחצי לאחר רכישתו. משמעות הדבר, כי אם במהלך השנתיים וחצי הראשונות מיום רכישת הביטוח נפטר המבוטח, חלילה, הבנק יוכל לדרוש מהיורשים לפרוע את ההלוואה, או למכור את הנכס הממושכן כדי לפרעו.

ה. סיוע מהמדינה

מדינת ישראל מסכימה להשתתף בעלות ביטוח החיים, עם אדם שיש לו מוגבלות מקצרת חיים, בהיקף של 300 ₪ לכל חודש. אדם עם מוגבלות כזו, אשר רכש ביטוח חיים וקיבל הלוואה לדיור, רשאי לפנות למשרד השיכון לקבלת ההשתתפות. אמות המידה לקבלת ההשתתפות, וכן דרכי הפניה למשרד השיכון טרם נקבעו. הסיוע ניתן עד לפירעון ההלוואה ו/או סיום ביטוח החיים.

ו. חובות הבנק

הבנק אינו רשאי לסרב לאשר הלוואה לדיור (משכנתא) לאדם עם מוגבלות, אם מתקיימים כל התנאים הבאים:

**מדינת ישראל, משרד המשפטים
נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות**

دولة إسرائيل, وزارة العدل
مفوضية مساواة حقوق الأشخاص ذوي الإعاقة

**State of Israel, Ministry of Justice
Commission for Equal Rights of Persons with Disabilities**

1. מדובר ברכישת של דירה יחידה (כהגדרתה בחוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה)) או ברכישת קרקע לבניה עצמית, ואין לאותו אדם נכס אחר נוסף עליהן.
2. המבקש עומד בדרישות הכלכליות הנדרשות ממבקש משכנתא ללא מוגבלות.
3. המבקש הציג לבנק פוליסת ביטוח חיים למשכנתא.

סכום ההלוואה

סכום ההלוואה יהיה לפחות פי שניים מסכום ביטוח החיים לאדם עם מוגבלות מקצרת חיים, ולכל היותר 1,000,000 (מיליון) ש"ח אך ניתן לשנותו בהסכמת הצדדים, כמפורט בחוק.

תקופת החזר ההלוואה

תקופת החזר ההלוואה תהיה לפחות 15 שנה, בתשלומים חודשיים, אך ניתן לשנות זאת בהסכמת הצדדים, כמפורט בחוק.

פרטי קשר

הממונה על שוק ההון

היחידה לפניות הציבור
רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון, משרד האוצר
רח' קפלן 1, ת.ד. 13195, ירושלים 9195015
טל': 3002 *

www.mof.gov.il

ועדת התלונות של משרד המשפטים

ועדת התלונות על חוזה ביטוח
לשכת היועץ המשפטי למשרד המשפטים
רח' צלאח א-דין 29 ירושלים 9149001
טל': 02-6466650
פקס: 02-6467023

היחידה המשפטית לפניות הציבור של נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות

בכל שאלה הקשורה לזכויותיהם של אנשים עם מוגבלות, הנכם מוזמנים לפנות אלינו
פרטי הקשר שלנו להלן:

**מדינת ישראל, משרד המשפטים
נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות**

دولة إسرائيل, وزارة العدل
مفوضية مساواة حقوق الأشخاص ذوي الإعاقة

**State of Israel, Ministry of Justice
Commission for Equal Rights of Persons with Disabilities**

היחידה המשפטית לפניות הציבור של נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות

מענה טלפוני - ימים א' – ה' בין השעות 08:00-15:00.

טלפון - 02-5088-001

פקס - 02-646-7596

pniotnez@justice.gov.il

ת.ד. 36053, סניף שערי ירושלים, ירושלים 9136001